

Z OBSAHU ČÍSLA

Neurologie v Hradci Králové

Koho hostil a jaké vnitřní změny prodělal interní pavilon do roku 2004

Prof. Jan Baštecký, jeden z otců naší fakulty

Ivo Šteiner laureátem ceny Primus inter pares za rok 2011

Historie královéhradeckých špitálů, nemocnic a všeho, co se lékařství týká

Návštěva prezidenta Beneše na lékařské fakultě v roce 1946

Mechiko, Mexico, Sluneční země

Galerie Na Hradě

Historie medicíny ve filatelii (9)

Země lidí objektivem Jana Smita: Antická města Termessos a Aspendos

JMENOVÁNÍ NOVÝCH DOCENTŮ

MUDr. Jiří Doležal, Ph.D. (Radiologická klinika)
docentem pro obor Radiologie

MUDr. Josef Dvořák, Ph.D. (Klinika onkologie a radioterapie)
docentem pro obor Radiologie

MUDr. Romana Ivančaková, CSc. (Stomatologická klinika)
docentkou pro obor Stomatologie

MUDr. Stanislav Plíšek, Ph.D. (Klinika infekčních nemocí)
docentem pro obor Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie

Blahopřejeme!

57. studentská vědecká konference

Dne 10. května se konala již 57. studentská vědecká konference LF a FN Hradec Králové. V sekci magisterských studijních programů (společně teorie i klinika) se zúčastnilo 18 prací, v sekci bakalářských studijních programů 6 prací.

Oceněné práce:

Magisterské programy

1. Samer Mudhi Subhe Al-Dury (4. r.)

Porovnání toxického účinku acetaminofenu in vitro na hepatocyty potkana izolované z intaktních jater a jater postižených NAFLD

Školitel: MUDr. Otto Kučera, Ph.D., Ústav fyziologie

2. Jakub Hron (3. r.)

Vliv laparoskopie na sekreční aktivitu peritoneálních makrofágů potkana

Školitelka: Doc. MUDr. Halka Lotková, Ph.D., Ústav fyziologie

3. David Astapenko (4. r.)

Charakteristika neurodegenerativního procesu ve striatu u potkanů transgenních pro Huntingtonovu chorobu

Školitelka: Doc. MUDr. Yvona Mazurová, CSc., Ústav histologie a embryologie

4. Jana Kopáčová (5. r.)

Vztah eosinofilní esofagitidy a refluxní choroby jícnu

Školitelé: MUDr. Ilja Tachecí, Ph.D., Subkatedra gastroenterologie, II. interní klinika a Jeffrey A. Alexander, M.D., Mayo Clinic, Rochester, Minn., USA

5. Adam Šíma, Josef Šebek (4. r.)

Měření stability šroubových dentálních implantátů přístroji Osstell Mentor®, Osstell ISQ®, a Periotest®

Školitelé: Doc. MUDr. Antonín Šimůnek, CSc. a MUDr. Dana Kopecká, Ph.D., Stomatologická klinika

Bakalářské programy

1. Lucie Nováčková (3. r.)

Míra spokojenosti žen po plánovaném císařském řezu v celkové versus svodné anestézii

Školitelka: Mgr. Eva Vachková, Oddělení ošetrovatelství, Ústav sociálního lékařství

2.-3. Eva Neumannová (3. r.)

Příprava pacienta ke kolonoskopii

Školitelka: Jaroslava Pečenková, Ústav sociálního lékařství

2.-3. Martina Šustrová (3. r.)

Úloha anesteziologických sester v multidisciplinárním týmu v péči o pacienta

Školitelka: Mgr. Eva Vachková, Oddělení ošetrovatelství, Ústav sociálního lékařství

Vítězové obou sekcí

Foto I. Šulcová

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. Sekretářka redakce Alena Hejnová. Adresa redakce steiner@lfhk.cuni.cz

Redakční rada: PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., doc. MUDr. Roman Chlábek, Ph.D., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Bc. Iveta Juranová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., Mgr. Jiří Štěpán, Bc. Hana Ulrychová, Miroslav Všetečka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., RNDr. Josef Židů, CSc. Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v nakladatelství ATD Hradec Králové (atd.hk@seznam.cz) • Ročník XXI (2011), č. 2 Zhotovila Tiskárna Avalon, s.r.o., Praha • MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adresách <http://pavouk.fnhk.cz/nove/> v kapitole Pro širokou veřejnost a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby - Časopisy)

NEUROLOGIE V HRADCI KRÁLOVÉ

Dne 10. března byl ve Fakultní nemocnici slavnostně otevřen pavilon Neurologické kliniky. Na fotografiích M. Jurčkové jsou celkový pohled na zrekonstruovaný a dostavený pavilon, přestřižení pásky hejtmanem Královéhradeckého kraje Lubomírem Francem (vlevo) a ředitelem Fakultní nemocnice Romanem Prymulou a pohled do koridoru spojujícího Neurologickou kliniku s pavilony interních a chirurgických oborů.

CO PŘEDCHÁZELO:

Historie budovy, kterou Neurologická klinika obývala od svého vzniku až do března letošního roku, zasahuje do 19. století, kdy byla postavena v letech 1886–1887 stavitelem Josefem Faltou z Hradce Králové podle projektu zdejšího architekta Viktora Weinhengsta. Otevřena byla 29. března 1887 pod názvem Okresní nemocnice arcivévodkyně Elišky. Byla všeobecnou veřejnou nemocnicí s jedním primariátem a 74 lůžky. Když byla v roce 1928 otevřena „nová“ okresní nemocnice se sedmi primariáty a 360 lůžky, obor neurologie mezi nimi nebyl. Ze „staré“ nemocnice se stal v roce 1929 Okresní Masarykův chorobinec s kapacitou 150 lůžek.

Počátky neurologie v okresní nemocnici Hradec Králové se datují rokem 1940, kdy byl zřízen při interním oddělení ordinariát pro nervové choroby se dvěma lůžky. Ordinářkou byla

ustanovena MUDr. Anna Procházková-Mazačová, která se ještě před II. světovou válkou věnovala studiu neurologie a absolvovala dlouhodobou stáž na neurologických a rehabilitačních ústavech v USA. Po založení LF UK v Hradci Králové v říjnu 1945 byl přednostou Neurologické kliniky jmenován prof. MUDr. Václav Piřha, DrSc. (1908–1974). Lůžka na interně byla zruřena a Neurologická klinika s 30 lůžky byla umístěna v pavilonu psychiatrie. V roce 1948 se klinika stěhovala do „staré“ nemocnice. Získala zde 60 lůžek a byla tady umístěna společně s Ortopedickou klinikou. V roce 1948 byly vytvořeny EEG a biochemicko-likvorologická laboratoř a při neurologické ambulanci byla usta-

vena protizáchvatová poradna. Po transformaci LF v Hradci Králové na Vojenskou lékařskou akademii (VLA) v roce 1951, nastupuje zde jako přednosta prof. MUDr. Miroslav Šercl, DrSc. (1908–1972). Pod jeho vedením byly na klinice zřizeny laboratoře neuroradiologická a EMGrafická a z klinické neurologie byly vyčleněny dětská neurologie a průmyslová neurologie. Po zrušení VLA v roce 1958 a obnovení LF UK a fakultní nemocnice zůstává prof. Šercl nadále v čele katedry a kliniky. Při ambulanci kliniky byla od roku 1966 zřizena poradna pro bolesti hlavy. Po úmrtí prof. Šercla v roce 1972 je od roku 1973 každoročně pořádána vědecká konference „Šerclovy dny“. Po roce 1972 nastoupil do vedení pracoviště prof. MUDr. Sařa Nettle, CSc., a posléze doc. MUDr. Vlastimil Kyrál, CSc. Klinika nedoznala v prostorovém umístění změny, stávající úseky práce přetrvávaly. Od roku 1984 započala etapa odborného zaměření kliniky na cerebrovaskulární problematiku včetně poradenské čin-

nosti. V roce 1988 nastoupil na Neurologickou kliniku doc. MUDr. Gerhard Waberžinek, CSc. (1943–2008).

V letech 1989–1992 po přestěhování Ortopedické kliniky do hlavního areálu Fakultní nemocnice se uskutečnila za provozu generální rekonstrukce budovy „staré“ nemocnice pro Neurologickou kliniku, která po otevření 1. listopadu 1992 měla nově vybudovanou 4lůžkovou JIP, 18 lůžek intermediálního oddělení s preferencí cévních mozkových příhod, 24 lůžek všeobecné neurologie a čtrnáctilůžkovou stanicí dětské neurologie. Na dalších téměř 20 let zůstala detašovaným oborem mimo hlavní areál Fakultní nemocnice, a proto snadno opomíjená i v takových etapách rozvoje Fakultní nemocnice, které se bezprostředně vázaly k oboru neurologie, jako bylo vybudování oddělení magnetické rezonance nebo stavba monobloku interních oborů. Neurologická klinika v těchto podmínkách dále rozvíjela oblasti svého zaměření na bolesti hlavy, cévní onemocnění mozku, demyelinizační onemocnění nervového systému, záchvatová onemocnění, dětskou neurologii a poruchy spánku. Podařilo se vytvořit neuroelektrofyzilogický komplement se sítí pracovišť EEG ve Fakultní nemocnici, laboratoře elektromyografie, evokovaných potenciálů a posléze polysomnografie a polygrafie.

Postupně se klinika zapojila do systému centralizované specializované neurologické péče vybudováním Centra pro diagnostiku a léčbu demyelinizačních onemocnění od roku 1996, mezioborového Centra pro poruchy spánku a biorytmů od roku 2004 a v roce 2010 ustavením Neuromuskulárního centra a mezioborového Komplexního cerebrovaskulárního centra. K prioritám kliniky náležela vždy také výuka posluchačů LF, realizovaná ve stísněných podmínkách budovy „staré“ nemocnice.

Vedení kliniky vyvíjelo neustálý tlak na možnost přesunu do hlavního areálu Fakultní nemocnice, až vznikl v rámci generelu výstavby FN záměr umístit Neurologickou kliniku do pavilonu po I. interní klinice, a tak v roce 2005 vznikla první studie rekonstrukce této budovy pro Neurologickou kliniku v ateliéru arch. Hájka z tužky arch. Hochmana. V rámci realizace a zadání projektové dokumentace si klinika vynutila dvě klíčové podmínky – odstranění výškového rozdílu jednotlivých pater mezi hlavní budovou a přístavbou a propojení kliniky s hlavními pavilony interních a chirurgických oborů.

Rekonstrukce byla zahájena na podzim roku 2009 a ukončena v termínu 31. prosince 2010. Vybudování objektu v hlavním areálu FN představuje pro obor neurologie ve Fakultní nemocnici Hradec Králové historický mezník, protože po 70 letech (1940–2010), jako základní obor medicíny, získává své legitimní místo v centru FN mezi ostatními obory.

...A CO VZNIKLO:

Lokalita nového pavilonu Neurologické kliniky byla pro architektky výzvou jak propojit charakter původního historického areálu nemocnice zprovozněného v roce 1928 s jeho moderní novou částí. Citlivě uchovaná původní proporce průčelí budovy s prosklenou vstupní částí symbolizuje historii, a žluté linie fasády přístavby jsou alegorií neuronální sítě propojení s ostatními obory medicíny, jako novou dimenzí stírání tradičních mezioborových hranic a vytváření nových medicínských přístupů. Grafity obložené nouzové schodiště v těsné blízkosti vstupní části do posluchárny snad odradí studenty a dětské pacienty od malování po zdech a pozorný kolemjdoucí snad v bublinách stoupajících k nebi

postřehne uvolnění a šanci vypustit ze sebe přetlak úzkosti a strachu, který mu přináší jeho nemoc a zmar.

Neurologická klinika bude v prostorách přízemí koncentrovat veškerý ambulantní provoz pro dospělé a dětské pacienty. Součástí je síť specializovaných poraden a center (Komplexní cerebrovaskulární centrum, Centrum pro diagnostiku a léčbu demyelinizačních onemocnění, Neuromuskulární centrum, Centrum pro poruchy spánku a biorytmů, protizáchvatová poradna pro dospělé a děti, poradna pro bolesti hlavy a Centrum léčby bolesti). Denní stacionář umístěný v pravém křídle budovy v přízemí se svými 16 lůžky, společně se zákrokovým sálkem, je organickou součástí systému neurologické diagnostiky a léčby v ambulantním režimu.

Neuroelektrofyzilogický komplement s koncentrací nejmodernější elektroniky pro diagnostiku poruch nervového systému má ambice zajistit nejenom standardní diagnostiku pro neurologicky nemocné, ale podle indikací pro nejširší spektrum nemocných ve FN. Představuje nejenom ekonomický potenciál kliniky, ale v těsné spolupráci s Ústavem patologické fyziologie LF UK také vědecko-výzkumnou základnu kliniky.

Lůžková část (60 lůžek) kliniky umístěná v I. a II. nadzemním podlaží má v I. nadzemním podlaží svůj centrální příjmový pokoj pro akutní neurologicky nemocné, kteří budou po zajištění akutního stavu umístěni buď na šestilůžkovou JIP nebo na šestnáctilůžkové oddělení určené přednostně pro nemocné s cerebrovaskulárním onemocněním. Ve II. nadzemním podlaží v levém křídle budovy je umístěno patnáctilůžkové oddělení dětské neurologie s vlastními rehabilitačními, hernou a učebnou. Oddělení všeobecné neurologie, které je také situováno ve II. nadzemním podlaží, má 24 lůžek a vlastní rehabilitační místnost.

V úrovni I. nadzemního podlaží je koridor spojující neurologickou kliniku s hlavním interním a chirurgickým pavilonem a s emergency.

Zdravotnický i nezdravotnický personál se v koncepci nových budov ve FN musel smířit s minimalizovaným prostorovým a hygienickým zázemím na vrub nemocných, pro které byly koncipovány maximálně třílůžkové pokoje s vlastním sociálním zařízením.

Praktická i teoretická pregraduální výuka studentů LF UK, fyzioterapeutů a studentů Hradecké univerzity bude realizována v těsném sepejetí s klinickou praxí a s využitím moderních seminárních místností, vybavených standardní technikou a důstojným sociálním zázemím.

Neurologická klinika je svou lokalizací v hlavním areálu FN dosud neznámým fenoménem nejenom pro veškerý její personál a neurologicky nemocné, ale i pro veškerý personál a nemocné tohoto areálu FN. Bude si dále budovat a obhajovat svou pozici základního specifického oboru medicíny v péči o neurologické akutní stavy, ve své konziliární činnosti, v systematické péči o chronicky neurologicky nemocné i o dětské neurologické pacienty. Neurologická klinika je, při vědomí náročné adaptace na nové prostředí a podmínky, v očekávání nových možností bezprostřednější spolupráce s řadou klinik a ústavů.

Na závěr je nutno poděkovat všem, kteří od prvopočátku podpořili nezbytnost umístění neurologické kliniky v hlavním areálu FN, pomohli realizovat projekt, získat finanční dotace a zvolit cestu realizace. Nelze vyjmenovat všechny, tak snad jenom některé pracovní skupiny FN: vedení, investiční odbor, odbor kvality a ekonomický a technický úsek.

*MUDr. Radomír Taláb, CSc.,
přednosta Neurologické kliniky*

Koho hostil a jaké vnitřní změny prodělal interní pavilon do roku 2004

L. CHROBÁK

Obr. 1: Interní pavilon v r. 1928

V nové okresní nemocnici, slavnostně otevřené 4. listopadu 1928, byla budova č. 8 nazvána interní pavilon (obr. 1), i když zde bylo umístěno nejen interní oddělení. Snad žádná z budov nemocnice neprodělala tolik stavebních změn – nadstaveb, přístaveb, přestaveb a vnitřních změn jako tento pavilon. Po výstavbě nového pavilonu interních oborů v roce 2004, do kterého se přestěhovala původní 1. interní klinika, sloužila budova jako přechodné umístění pro plicní kliniku a psychiatrickou kliniku (5).

V tomto článku se zmiňujeme o odděleních, později klinikách, které v pavilonu našly své původní umístění do roku 2004 a o vnitřních změnách kliniky v souvislosti s nadstavbou teras v roce 1949 a s přístavbami křídel v letech 1967 a 1992. Kdybychom chtěli detailně zachytit všechny změny, vyžadovalo by to monografii; zmíníme se jen o těch nejpodstatnějších. Všechny byly vynuceny výrazným vývojem vnitřního lékařství a jeho podoborů progresivně se rozvíjejících a vyžadujících nové diagnosticko-terapeutické přístupy.

V souhlase s původním záměrem bylo v přízemí pavilonu umístěno oddělení pro mechanoterapii, elektroterapii a vodoléčbu, kde kraloval fyzioterapeut pan Snětivý, dále laboratoř a dětské oddělení. V pavilonu byla plánována rovněž lůžka pro neklidné nemocné, bez bližší specifikace. V 1. poschodí bylo oddělení pro vnitřní choroby a ve 2. poschodí oddělení pro tuberkulózu s dvěma lehárny pro nemocné. Poměrně široké chodby byly plánovány pro umístění lůžek v případě epidemií. Později byly využity pro umístění stolů a židlí pro podávání jídla pro chodící nemocné. Pavilon měl sto lůžek (2).

Primářem interního oddělení se stal dr. Ladislav Tvrzský, který byl již ve „staré“ nemocnici ordinářem pro vnitřní choroby. Po jeho penzionování byl v letech 1932 až 1945 primářem interního a současně infekčního oddělení doc. Vladimír Ulrych, který se stal po úmrtí prim. Bedřicha Honzáka i ředitelem nemocnice (1). Interní oddělení trpělo od počátku nedostatkem lůžek. Situace se ještě zhoršila v letech 1932 až 1938, kdy bylo 26 lůžek uvolněno pro oddělení kožních a venerických chorob, jehož vedoucím se stal dr. Břetislav Janoušek. V letech 1940 vznikl na interním pavilonu ordinariát pro nervové choroby se 2 lůžky (7), s ordinářkou dr. Annou Procházkovou – Mazačovou, která se věnovala převážně organické neurologii, ale měla zájem i o psychiatrii. Do vzniku lékařské fakulty v roce 1945 nebyla v nemocnici lůžka pro psychiatricky nemocné. Je pravděpodobné, že pro tyto pacienty byla využívána lůžka neurologická.

V roce 1949 byly za brigádnické pomoci zaměstnanců kliniky zastaveny terasy na obou krajích pavilonu (obr. 2). Lůžka, která se tím získala, umožnila zřízení ekg a rtg pracoviště. Ve stejném roce vznikl z iniciativy dr. Jiřiny Jindřichové Ústav

pracovního lékařství, umístěný v suterénu. Původně měl 10 lůžek; jejich počet se však postupně snižoval.

Po vzniku pobočky lékařské fakulty UK v Hradci Králové v roce 1945 se interní oddělení stalo interní klinikou, s přednostou docentem, později profesorem, Pavlem Luklem. Z celkového počtu 140 lůžek připadala čtvrtina pro nemocné tuberkulózu, pro dětské lékařství, choroby z povolání a na zmíněná lůžka neurologická. Počátkem padesátých let byla lůžka pro nemocné tuberkulózu přesunuta do Nechanic. Dětská lůžka získala umístění v přístavbě infekčního pavilonu. Dětská klinika měla lůžkové oddělení až od roku 1957.

V listopadu 1952, po vzniku Vojenské lékařské akademie,

Obr. 2: Interní pavilon po nástavbě teras v r. 1949

vznikla II. katedra vnitřního lékařství, s lůžky na původní interní klinice. Přednostou (náčelníkem) byl jmenován mjr. dr. Vilo Jurkovič, který se habitoval. Společnými pro obě interny zůstávaly noční služby, ambulance, laboratoře, rtg a ekg pracoviště. V červnu 1955 se vojenská klinika zcela osamostatnila a jako II. interní klinika se přestěhovala do dřívějšího Ústavu hluchoněmých na Pospíšilově třídě.

Významným počinem, zásluhou tehdejšího přednosty interní kliniky prof. Františka Černíka, byla přístavba jednopatrového křídla za původní budovu v roce 1967 (obr. 3). Přístavba byla spojena s hlavní budovou krátkou chodbou, která byla využita jako depozitář chorobopisů. Přístavba probíhala za ztížených podmínek, kdy ambulance a 26 lůžek pro akutní příjmy byly v prostorách kožní kliniky na Pospíšilově třídě a 60 lůžek v prvním patře oddělení tuberkulózy v Nechanicích. Přístavbou se získaly z místností přednosty kliniky, sekretářky, knihovny a z místnosti pro fyzikální terapii prostory pro první simultánní hemodialyzační středisko v našem státě, umožňující chronický intermitentní dialyzační program. Pracovní přednosty se přestěhovala do 1. patra levého křídla hlavní budovy. V přístavbě v přízemí vznikla rozšířená ambulantní část, místnosti pro poradny, ekg pracoviště a provozní kancelář. V 1. patře přístavby byla

Obr. 3: Jednopatrová přístavba I. interní kliniky v r. 1967

Obr. 4: Přístavba 1. interní kliniky po nástavbě 2. patra v r. 1992

zřízena posluchárna, knihovna sloužící zároveň jako výuková místnost, šatny personálu, převlékárna studentů a místnosti pro vrchní sestru a lékaře.

Po nástavbě v roce 1992 (obr. 4) se do 2. patra přístavby přestěhoval přednosta kliniky. Z místnosti po přednostovi vznikla místnost pro gastrokopie, laparoskopie a biopsie jater.

O dalších větších vnitřních změnách v uspořádání prostor

kliniky se zmiňme jen výčtem. Byl to v roce 1972 vznik jednotky intenzivní péče o 9 lůžkách v 1. patře pravého křídla hlavní budovy a slavnostní otevření kardiostimulačního střediska 9. dubna 1976 v přízemí téhož křídla. V roce 1977 došlo k úpravě posluchárny spočívající ve stupňovitém uspořádání sedadel. K dalším větším změnám patřilo přemístění oddělení klinické hematologie z 1. patra levého křídla kliniky do nového pavilonu laboratorních oborů v roce 1994 (4).

V článku se zabýváme jen stavebními změnami interního pavilonu. Historii 1. interní kliniky do roku 2005 jsme uvedli na jiném místě (3).

POUŽITÁ LITERATURA:

- 1 Autorský kolektiv: Biografický slovník Pražské lékařské fakulty (1848–1939), díl I. a II., Univerzita Karlova, Praha
- 2 Autorský kolektiv: Kronika I. interní kliniky za léta 1945–1987
- 3 Chrobák L.: K 60. výročí I. interní kliniky, Lékařské zprávy 2005; 50 (3-4): 125–136
- 4 Chrobák L.: Historie pracoviště klinické hematologie, Scan 2006; 16 (6): 4-5
- 5 Novák F., Židů J.: Nový pavilon neurologické kliniky, Scan 2011; 21 (1): 3-4
- 6 Pamětní spis k otevření nové okresní nemocnice v Hradci Králové, říjen 1928
- 7 Waberžín G.: Kliniky se představují. Neurologie, Scan 1993; 3 (3): 6

(Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Kabinet dějin lékařství)

GRADUATES' NIGHT 2011

Foto I. Šulcová

General Medicine

Foto Daniel Brørs

Dentistry

Mezioborové sympozium Komplexní vyšetření horních a dolních dýchacích cest v ambulantní i klinické praxi

Nácvik rigidní bronchoskopie (prof. Pellant)

Ve dnech 8. a 9. dubna uspořádala Klinika otorinolaryngologie v Hradci Králové mezioborové sympozium Komplexní vyšetření horních a dolních dýchacích cest v ambulantní i klinické praxi doplněné o odborný workshop.

Pátečních teoretických lekcí se účastnilo 50 účastníků, sobotního workshopu se mohlo účastnit 30 frekventantů. Sympozium zahájil prof. Chrobok a účastníky pozdravil ředitel nemocnice prof. Prymula.

Teoretické přednášky postupně probraly anatomii a fyziologii horních cest dýchacích (prof. Chrobok), dolních cest dýchacích (doc. Salajka), zobrazovací metody (dr. Dědková), histopatologii (prof. Ryška), možnosti vyšetření čichu a chu-

ti (dr. Vodička, dr. Jelínková), diagnostiku a léčbu alergických onemocnění (dr. Novosad), vyšetření a léčbu poruch průchodnosti dýchacích cest (dr. Čelakovský, dr. Koblížek, dr. Sedlák), léčbu chronických rinosinuitid (doc. Komínek) a měření oxidu dusnatého (doc. Chládková).

V sobotních praktických kursech si mohli účastníci sami vyzkoušet v pátek přednesené možnosti diagnostiky onemocnění horních a dolních dýchacích cest. Na dvanácti pracovištích po malých skupinách cvičili sami na sobě či na modelech endoskopii dutiny nosní, flexibilní faryngolaryngoskopii, flexibilní a rigidní bronchoskopii, vyšetření čichu a chuti, rinomanometrii a akustickou rinometrii, spirometrii, měření oxidu dusnatého ve vydechovaném vzduchu, prick a intradermální alergologické testy, vyšetření pohyblivosti řasinek respiračního epitelu pod mikroskopem a vyšetření mukociliárního transportu pomocí sacharinového testu.

Sympozium i workshop byly účastníky velmi pozitivně hodnoceny, vyzdvihnout byl zejména mezioborový pohled na problematiku a možnost diskuse ORL lékařů, pneumologů, alergologů a imunologů, patologů, radiodiagnostiků a pediatrií. Dále byla velmi oceněna možnost praktického nácviku jednotlivých diagnostických metod pod dohledem zkušených lektorů, který umožní lépe zafixovat přednesenou teorii a uvědomit si vzájemné souvislosti.

MUDr. Michal Černý
Prof. MUDr. Viktor Chrobok, CSc., Ph.D.
Klinika otorinolaryngologie

Alergologické vyšetření pomocí prick testů a intradermálních testů (dr. Novosad)

Devadesát let inzulínu

V České republice je asi 750 tisíc nemocných cukrovkou (diabetes mellitus = úplavice cukrová), z nichž asi 80 tisíc je léčeno inzulínem.

Do počátku dvacátých let 20. století byla cukrovka prakticky neléčitelná a nemocní touto chorobou umírali na diabetické koma. Dobrodiním a záchranou pro diabetiky se stala až izolace hormonu inzulínu a jeho zavedení do léčby v roce 1923.

Hlavní zásluhu na objevu inzulínu má kanadský chirurg Sir Frederic Banting (1891–1941). Spolu se svým

spolupracovníkem, studentem lékařské fakulty v Torontu Charlesem Bestem (1899–1978), po náročných pokusech na psech v letech 1920–1921 získali extrakt z vnitřně sekretorické součásti slinivky břišní (pankreatu), který podán čtrnáctiletému chlapci v diabetickém komatu vedl k normalizaci stavu. Účinná látka – hormon byla nazvána inzulín (insula = ostrov, podle zdroje hormonu – Langerhansových ostrůvků pankreatu). O svém objevu Banting a Best poprvé informovali v prosinci 1921 na zasedání Americké fyziologické společnosti.

Za práci v oblasti výzkumu a klinického použití hormonu inzulínu při

léčbě cukrovky byla již v roce 1923 udělena Nobelova cena Bantingovi a také Johnu Macleodovi (1876–1935), přednostovi fyziologického ústavu univerzity v Torontu, v jehož laboratořích Banting a Best pracovali a který dal látce název inzulín. Naopak neoceněn zůstal Best, který v roce 1923 ještě nebyl lékařem. Jako projev nesouhlasu s výrokem nobelovské komise přenechal Banting Bestovi polovinu finanční prémie.

Frederic Banting zahynul při letecké katastrofě v únoru 1941.

I. Š.

Profesor Jan Baštecký, jeden z otců naší fakulty

Náš velký učitel, prof. MUDr Jan Baštecký, DrSc., nás opustil 9. února 1972, tedy již před téměř 40 lety. Takový interval je v živém organizmu fakulty a její nemocnice předlouhý a je nás už jen málo, kdo jsme prof. Bašteckého mohli poznat z přímého styku a ze spolupráce. Pro nás, kteří jsme měli tu čest a radost pohybovat se v jeho bezprostřední blízkosti, vzpomínka na něj nikdy nevybledne.

Dnes si dovolím specifikovat ty hlavní prostředky, kterými ovlivnil náš odborný vývoj i výchovnou atmosféru na našem pracovišti.

Základem našeho odborného vývoje bylo předávání zkušeností na každodenních snímkových vizitách. Při nich jsme u jedné velké prohlížečky filmů (tak zvaného „šaukastnu“) probrali vše, s čím jsme si z běžného provozu nevěděli rady.

Mimo tyto vizity jsme mohli kdykoliv konzultovat právě řešeného nemocného a to kdekoliv, i na skiaskopickém pracovišti. Profesor byl vždy od rána do večera přítomen a dával nám stálý pocit bezpečí.

Velkou pomocí v našem odborném růstu bylo, že nám byl zkušeným a ochotným rádcem ve výběru literatury, kterou nám doporučoval a často i půjčoval. To náš odborný vývoj velmi urychlovalo, protože jsme neztráceli čas nevýznamnými publikacemi a mohli jsme se soustředit na důležité momenty vývoje naší disciplíny.

Součástí četných katedrálních zasedání byly zprávy z přítomnosti v novinkách z našeho oboru. Tyto referáty jsme sami připravovali.

Každoroční „Hradecký den“ Čs. společnosti pro rentgenologii a radiologii byl velkým stimulem vývoje a výzkumu na našem pracovišti. Dá se směle prohlásit, že za vedení Janem Bašteckým se stalo hradecké pracoviště svou odbornou úrovní i svou všestranností prvním pracovištěm ČSR.

Vliv Jana Bašteckého jako učitele obsahoval i mnohé prvky výchovné, které považuji za velmi podstatné. Snad nejúčinnějším momentem výchovy byl jeho osobní příklad. Jeho heslo „solidnost

a pokrokovost“ bylo nejenom vizitkou pracoviště, ale stalo se závazným programovým postulátem pro všechny jeho žáky. K tomu přistoupila schopnost, že při svých obdivuhodných odborných znalostech a zkušenostech dovedl říci „nevím“ – ovšem ihned hledal cesty, jak se to potřebné dozvědět.

Ve výzkumu razil principy týmové spolupráce, což se ukázalo ve výsledcích velmi účinně.

Velmi pozitivně výchovně na nás působila jeho otevřenost, laskavá vlídnost ke všem spolupracovníkům a ke všem nemocným a smysl pro „fair play“. Nesnášel donášení, nepěstoval si informátory, v diskusi toleroval jakýkoliv názor.

Pane profesore Jene Baštecký, na Vás opravdu nejde zapomenout, děkujeme Vám za to, že jste položil našemu pracovišti tak široký a pevný základ.

Za hradecké radiology L. Steinhart

(Prof. MUDr. Leo Steinhart, DrSc., je emeritním přednostou Radiologické kliniky)

Noví vedoucí pracovníci FN

Jana Krpatová,
vrchní sestra Kliniky nemocí kožních a pohlavních
FN HK

Narodila jsem se v roce 1969 v Chlumci nad Cidlinou. Po ukončení základní školy jsem vystudovala SZŠ v Hradci Králové, obor zdravotní sestra. V srpnu 1987 jsem nastoupila do FN Hradec Králové na Radiochirurgickou kliniku jako sestra u lůžka. V říjnu 1991 jsem nastoupila jako staniční sestra na hrudní oddělení na KCH. V letech 1993–1995 jsem absolvovala při zaměstnání pomaturitní specializační studium v oboru zdravotní sestra, v úseku práce ošetrovatelská péče o do-

Narodila jsem se v roce 1969 v Chlumci nad Cidlinou. Po ukončení základní školy jsem vystudovala SZŠ v Hradci Králové, obor zdravotní sestra. V srpnu 1987 jsem nastoupila do FN Hradec Králové na Radiochirurgickou kliniku jako sestra u lůžka. V říjnu 1991 jsem nastoupila jako staniční sestra na hrudní oddělení na KCH. V letech 1993–1995 jsem absolvovala při zaměstnání pomaturitní specializační studium v oboru zdravotní sestra, v úseku práce ošetrovatelská péče o do-

spěle v IPVZ Brno. Ve funkci staniční sestry jsem pracovala 8 let do června 1999, kdy jsem odešla z důvodu rizikového těhotenství. V srpnu 2002 jsem nastoupila jako staniční sestra na Oddělení klinické hematologie (OKH). V roce 2003 jsem absolvovala kurz hojení ran ve spolupráci Všeobecné fakultní nemocnice Praha a společnosti Johnson a Johnson a získala tak certifikát v hojení ran. Na OKH jsem pracovala 8 let, do ledna 2011. V prosinci 2010 jsem absolvovala konkurzní řízení na místo vrchní sestry Kožní kliniky.

Jsem vdaná, mám dvě děti 21 a 11 let. Velice ráda pracuji s lidmi, mezi mé zájmy patří rodina, sport ve formě aerobního cvičení, kolektivní sporty, hudba a vše co s ní souvisí a dále četba a móda.

Šárka Marečková,
vedoucí farmaceutická asistentka nemocniční lékárny
FN HK

Narodila jsem se v roce 1975 v Hradci Králové. Vystudovala jsem Střední zdravotnickou školu v Hradci Králové,

obor farmaceutický laborant. Po jejím absolvování jsem v roce 1993 nastoupila do lékárny ve fakultní nemocnici v Hradci Králové. Od roku 1996 jsem pracovala v lékárně Pospíšilova třída v Hradci Králové, kde jsem objednávala, přijímala a vydávala léky na volný prodej.

V roce 1998 jsem dokončila pomaturitní specializační studium v Brně. V roce 2003 jsem znovu nastoupila do lékárny ve fakultní nemocnici, kde pracuji dosud. Od roku 2009 mám na starosti oddělení výdeje zdravotnických pomůcek, kde je důležitá komunikace s pacientem, se zástupci firem, se sestrami a lékaři.

Jsem vdaná, mám dvě děti – 10letou Adélu a 5letou Elišku. Bydlím v Blešně, kde jsme si s manželem postavili rodinný domek.

Ve volném čase se věnuji rodině, jezdíme na výlety, jak

autem, tak na kole. Protože máme velkou zahradu, hodně času trávíme na ní. Také si ráda přečtu pěknou knihu.

Jana Třebešková,
vrchní sestra **Transfúzního oddělení FN HK**

Narodila jsem se v roce 1975 v Hradci Králové.

V roce 1993 jsem vystudovala zdejší Střední zdravotnickou školu, obor dětská sestra. Ve Fakultní nemocnici Hradec

Králové pracuji již 11 let, z toho 3 roky na oddělení dětské chirurgie a 8 let na transfúzním oddělení. Od roku 2006 na transfúzním oddělení zastupuji funkci vrchní sestry za mateřskou dovolenou. V roce 2010 jsem ukončila pomaturitní specializační studium v oboru „Organizace a řízení zdravotnictví“, konané v Brně.

Ivo Šteiner laureátem ceny Primus inter pares za rok 2011

Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., bývalý přednosta Fingerlandova ústavu patologie, převzal na slavnostním večeru v kongresovém centru Aldis dne 30. března z rukou primátora města Hradec Králové MUDr. Zdeňka Finka prestižní cenu Primus inter pares. Cena se uděluje od roku 2000 každoročně za dlouholeté výjimečné výsledky v oblasti kultury, vědy, výchovy, sportu a v dalších oblastech významných pro město. Laureát obdrží bronzovou plastiku inspirovanou dílem sochaře Stanislava Suchardy z průčelí Kotěrova Muzea východních Čech v Hradci Králové, zobrazující mladíka zbařujícího se sevřením města hradbami. Autorem plastiky je akademický sochař Roman Richtermoc. Letos byly výjimečně uděleny dvě tyto ceny. Druhým vyznamenaným je Mgr. Ladislav Zeman, ředitel hradeckého Klicperova divadla. Cenou byli již v minulých letech z naší fakulty a fakultní nemocnice vyznamenáni prof. Vladimír Brzek (2004) a doc. Leoš Heger (2009).

Prof. Šteinera není nutno naší lékařské veřejnosti zvlášť představovat. Je totiž znám jako přednosta Fingerlandova ústavu patologie ve fakultní nemocnici (1990–2006) a jako dlouholetý člen vedení lékařské fakulty – jako proděkan pro rozvoj fakulty (1991–1997), její děkan (1997–2003) a jako proděkan pro zahraniční styky (2003–2010). O jeho vysoké odbornosti opírající se o několik monografií a články v prestižních časopisech svědčí i to, že byl dlouhodobě šéfredaktorem odborného časopisu Česko-slovenská patologie. Širokou čtenářskou veřejností je pak oceňováno jeho několikaleté působení jako vedoucího redaktora časopisu FN a LF Scan. My, kteří se s ním stýkáme, oceňujeme jeho skromnost a noblesu při jednáních.

Kromě ceny Primus inter pares město Hradec Králové uděluje zpravidla jednou za dva roky za celoživotní dílo v kulturní, vědecké či jiné oblasti Cenu Dr. Františka Ulricha. Mezi oceněnými jsou z naší fakulty a fakultní nemocnice prof. Rudolf Petr (1999), prof. Jaroslav Procházka (2001) a prof. Zdeněk Nožička (2006). Laureát obdrží z rukou primátora města stylizovaný portrét legendárního starosty města, který vyjadřuje jeho vizi, zrod moderního města Hradec Králové.

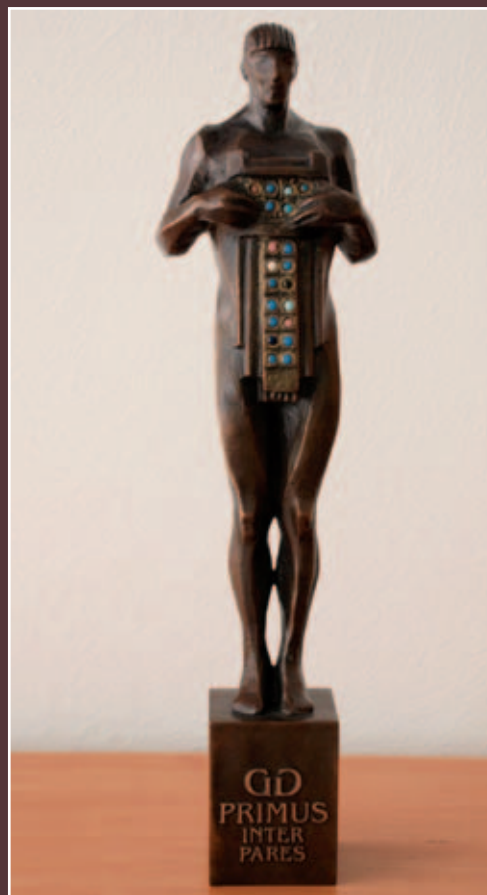

Foto B. Šepsová

L. Chrobák

Historie královéhradeckých špitálů, nemocnic a všeho, co se lékařství dotýká

Nejstarší dějiny (13.–15. století)

ZDENĚK DOUBEK

V tomto čísle Scanu zahajuje osmidílný seriál o historii zdravotnictví v Hradci Králové, z pera asi nejlepšího znalce dějin našeho města Zdeňka Doubka ■ Pan Doubek je královéhradeckým rodákem (1934) a celý svůj život strávil v rodném městě. Ač není profesionálním historikem, jeho celoživotním zájmem je bádání v archivech i ve vzpomínkách pamětníků. Svě poznatky pak zveřejnil v mnoha publikacích na různá témata, např. o Bílé věži, o revoluci 1945 v Hradci Králové, či o hradeckých hospodách. V posledních letech se soustředil na historii Starého města a jeho domů, kterou publikoval nejprve na pokračování v týdeníku Radnice, a v roce 2009 shrnul do výpravné monografie Starý Hradec Králové dům od domu. V roce 2010 pak vydal, spolu s Helenou Rázkovou, další knihu Pohled do historie Nového Hradce Králové. ■ Vedle bádání v královéhradecké historii je Doubkovým zájmem též mineralogie; založil zdejší geologický klub a byl externím pracovníkem Východočeského muzea. ■ Starší zaměstnanci fakultní nemocnice mohou znát Zdeňka Doubka jako šéfkuchaře nemocniční kuchyně v letech 1973–1994. ■ Osm kapitol nemůže být plně vyčerpávajícím historickým dílem; cílem seriálu je přiblížit nám na fragmentech z archivních materiálů historii medicíny v Hradci Králové.

První písemná zmínka o městě Hradci Králové pochází z roku 1225. Podle tvrzení některých historiků začínaly v rozmezí let 1230–1253 na území tehdejších Čech vznikat první špitály, jejich existence však není většinou doložena.

Nejstarší doložený špitál v Hradci Králové existoval při komendě německých rytířů (obr. 1, 2). Komenda se od roku 1251 oficiálně nazývala „Německý řádový dům spolu se špitálem bratří Jeruzalémské Panny Marie.“ Jako označení používali O. Teut., nebo O. T. s heslem „Heilen und Helfen“ (Léčit a pomáhat). Tento špitál byl upraven podle špitálnictví johanitů.

Původně řád johanitů pečoval o nemocné poutníky. Sestával z rytířů-šlechticů (kněží řádu), kteří duchovně vedli špitály, a bratřů sloužících rytířům. Zabývali se též lékařstvím. Řádové špitály vedli převorové (nazývali se též rektori). Rytíři z komendy v Hradci Králové odešli na začátku husitských válek a již se do města nikdy nevrátili. Komenda byla husity zničena a zůstal tady pouze špitál.

Hradecká komenda byla malá. Protínala ji ulice Křížovnická vedoucí skrz hradbu poblíž dnešního Adalbertina do vlastního hrozeného města. Špitál sloužil hlavně malomocným, jejichž onemocnění mělo někdy epidemický průběh. Řádový statut německých rytířů zanikl v roce 1525.

Další špitál vznikl po požáru města u kostela sv. Anny v letech 1344–45. Stavěli jej obyvatelé města na ostrově mezi mosty ramene Labe; u kostela byl též hřbitov. Donátoři se

také postarali o užitky špitálu. Pro sebe si ponechali právo jmenovat faráře špitálu a na něj také přenesli jeho správu. Po smrti čtyř fundátorů odkázali špitál rychtáři a přísazným města. Vše schválil Arnošt, biskup pražský, 21. února 1344. Stvrzení a posvěcení kostela i špitálu se od roku 1345 slavilo jako výroční památka na sv. Annu. Duchovním správcem se stal Ondřej, v roce 1346 tak už byl špitál zaopatřen. Později podléhal městu. Karel IV. potvrdil existenci hradeckého špitálu v roce 1352.

V Itálii se v roce 1348 rozšířil nevídanou měrou mor, známý jako asijský (tzv. černé umírání). O šest let později udeřil tento mor i v Hradci Králové. Začal v nejteplejším období roku a s nadcházejícím podzimem ustával. Byl však neobyčejně silný a nemocní umírali ještě týž den.

Po jmenování faráře Petra v roce 1360 se činnost špitálů v Hradci Králové dál rozvíjela. O dva roky později mělo město tři špitály pro chudé, které podle potřeby navštěvoval městský lékař. Roku 1379 byl postaven nový špitál a dostal jméno sv. Antonína opata. Stál na Mejtském podměstí směrem z města vlevo u mostu nad Orlicí, přímo naproti městské bráně.

Kostel se špitálem se připomíná ještě v roce 1645, zničený byl však po vpádu Švédů, kteří je vypálili a zbourali. Kostel se špitálem se znovu vystavěly v roce 1720. Při stavbě hradeb roku 1766 však byly opět zbořeny.

Na chod špitálu, který sloužil velice bídným a nemocným lidem, byla mnoha občany města složena finanční hotovost v desítkách kop grošů. Farář za to byl povinen odsloužit předepsaný počet mší. V písemném dokumentu je také zapsáno, jak hospodařit se jměním špitálu. Chtěl-li v něm mít někdo pohřeb s tím, že „provede špitálu odkaz“, dostal z něj polovinu farář a druhá se použila na chod nemocnice. Kromě toho mohl ředitel špitálu žádat o každém svátku almužnu, která se ukládala do pokladnice (špalku). Po jeho otevření v den posvěcení špitálu se obsah rozdělil na polovinu, jednu dostal opět farář a zbytek patřil ošetřovaným.

V roce 1384 navštívil město Hradec král Václav IV. a potvrdil fundaci špitálu sv. Antonína v hodnotě 300 kop grošů, získávanou z různých gruntů.

Hradec v roce 1407 zcela vyhořel a roztavil se i velký zvon na hřbitově u kostela sv. Ducha. Zemřelo přitom pět lidí. Následovala velká zima, lidé mrzli na cestách, stejně tak i lesní zvěř, led dosahoval tloušťky dospělého člověka. Divný byl mor, který se objevil v Hradci Králové v roce 1415, vyznačoval se dávným kašlem. Celé město znovu vyhořelo v roce 1416.

V roce 1424 pokračovala táborská vojska ve vítězném tažení a s Pražany učinili smlouvu, aby vojsku nekladli překážky. Žižka tak vjel do Prahy. Podle Hájka se začal v Čechách objevovat mor a na bolesti od moru začali lidé umírat, a to hlavně v Praze a okolí; Žižka proto raději z města odejel. Směřoval na Moravu a dále mínil jet do Uher. U hradu Přibyslavi se jeho vojska zastavila a začala jej dobývat. V té době Jan

Obr. 1. Výřez z plánu města Hradce Králové, kde je vyznačena komenda Německých rytířů s kostelem, špitálem a leprosáriem. Zničeno při husitských válkách 1420; zůstal pouze kostel a špitál

Žižka těžce onemocněl a krátce na to zemřel. Mrtvý byl uložen do rakve a převezen do Hradce Králové. Doprovázeli jej kněz Ambrož a kněz Prokop; pochovali jej před oltářem u sv. Ducha. Někteří historikové uvádějí, že to bylo do sklípku (krypty), kterou si pro sebe nechala postavit královna Eliška Rejčka. Ovšem Lupacius uvádí, že tělo Žižkovo bylo pohřbeno počestně v kapli Jedenácti tisíc panen v Královém Hradci nad Labem a Orlicí a později odvezeno do Čáslavi.

V Čechách se roku 1439 ukázala hvězda ocasatá, a hned poté se začal po Čechách a Moravě šířit velký mor „...při kterém bez výběru stáří či hodnosti sklátil do hrobu mnoho z nich“. Podle Balbína tento mor řádil nejvíce v Hradci Králové. Jak historie dosvědčuje, zemřelo 150 studentů. Mor trval od poloviny června do konce listopadu.

V roce 1445 se uvádí, že v Hradci Králové bylo smradlavé povětří a v Čechách vznikl velký mor. Jeho začátek je popsán z Hradce Králové nad Labem potom i v jiných krajích tak, „...že mnoho tisíc lidí zemřelo z nakažení morního“.

Nedostatek lékařů ve městě nahrazovali ti, kteří se vlastně starali o hygienu. V roce 1451 byly v Hradci Králové, tedy v jeho podměstí, říční lázně na řece Orlicí pod Rybářskou fontanou. Jejich provozování bylo svěřeno lazebníkovi a jednomu tovaryši. Ke koupelím se používala ohřívána voda. Lazebník se staral o vousy a vlasy. Podobnou činností se zabýval i bradýř. Kromě toho vyráběl i různé náplasti, sázel baňky, pouštěl žilou, podle potřeby trhal zuby, léčil jednoduchá onemocnění obyvatel města, ale staral se spolu s dalšími také o dobytek. Bradýři mívali i léčebnou světničku. O stravu se starala bradýřka. Jednalo se vlastně o malou světnici s několika postelemi. Zajímavostí bylo bradýřské léčení teplem. Nemocný byl posazen do dřevěné bedny tak, že měl venku pouze hlavu. Pomalu se zvyšovala teplota. Po ukončení kúry byl nemocný zabalen do teplé látky,

uložen na postele a zde se vyspal. Tato kúra se několikrát opakovala a osvědčila se tam, kde selhával um lékařů.

V místech, kde byl lékař vzdálen od nemocného, pomáhali podle svých znalostí kati a také kováři - ti hlavně trhali zuby a léčili vykloubeniny, dále pohodní, kteří léčili nemoci plicní a kožní. K práci používali stejně jako lékaři nůžky, kleště, pinzety a nožíky, bohatší měli dvě soupravy a jedna z nich byla pozlacená.

V roce 1455 byl sepsán záznam konšelů o starostlivosti špitálu sv. Antonína. „Prodali jsme jí, paní Machně Remišové, to místo ve Věkoších, a i s těma dvěma poli s rybníkem, s lukami – se vším právem a dokavadž živa jest, aby měla moc špitálnika usaditi, člověka hodného, který se jí líbiti bude, aby tu chudinu opatroval.“

O tom, že jmění špitálské bylo dostatečné, svědčí zápisy z roku 1466. Jan Brada, řezník ze Střeziny, přijal 6 kop grošů špitálských peněz s tím, že je bude splácet o sv. Havlu a sv. Jiří k špitálu sv. Antonína. Nebo Vítek ze Svinar přijal od kováře z podměstí sv. Anny 10 kop a 16 grošů špitálských hotových a zaručil se splácet o sv. Havlu a sv. Jiří.

Po krátké morové přestávce se vrátil mor veliký do království českého, kde bylo v roce 1473 velké sucho, neboť nepřešlo tři a půl měsíce a horko bylo tak velké, že potoky vyschly a rybníky s malým množstvím vody se zkazily, vydávající nepříjemné smrdy. Morových onemocněných tak přibývalo. Mnoho obyvatel opustilo pro nedostatek vody svoje vsi. Vše bylo začeno tím, že od sucha vyhořelo mnoho lesů a luk.

Ani v této době však neustávala pomoc nemocným i malmocným, a tak jedna vdova darovala špitálům skrz purkmistra a konšela Hradce Králové půl lánu role a louku u Předměřic k věčnému užívání. Správu majetku předala městu Hradec Králové.

Zajímavý je vznik morového nakažení až po sv. Václavu v roce 1482, které se objevilo v Chrudimi, Hradci, Kolíně, Brodě a nakonec i v Kutné Hoře.

Předpokládá se, že roku 1483 zemřeli na morové nakažení někteří konšelé, protože nebyli nalezeni v obnovené radě. V roce 1484 vyhořelo opět město Hradec Králové i s podměstím.

V roce 1495 se začal rozmáhat hlad, bylo málo obilí, protože v minulém roce hodně pršelo. Do toho přišel velký a náhlý mor. Takové nakažení mnozí lidé neočekávali. Ti bohatí bojíce se moru nechali sobě dělat sruby v lesích, kde bydleli, až mor pominul, což trvalo do poloviny měsíce prosince. Když hradečtí nechali po velkém ohni zhotovit nový druhý zvon, byla v nápisu poznámka, že Hradec Králové byl toho času postižen morem a povodněmi.

Obr. 2. Německý rytíř (křižák)

Návštěva prezidenta Beneše na lékařské fakultě v roce 1946

P. NEČAS, J. POSPÍŠILOVÁ

Vernisáže výstavy se zúčastnil i pamětník návštěvy prof. Rudolf Malec, emeritní přednosta neurochirurgické kliniky

Foto O. Procházková

V dubnu se konala v budově teoretických ústavů LF výstava fotografií z návštěvy prezidenta Edvarda Beneše na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové v roce 1946, jejímž autorem byl P. Nečas.

Expozice byla rozdělena do osmi panelů, z nichž sedm obsahovalo fotografie (celkem 42 fotografií) a na jednom byla dobová periodika (Štít, Rudé právo, Lidové proudy a Pochodeň).

Na základě dobového tisku a vzpomínek pamětníků lze popsat průběh slavnostního dne.

Prezident Beneš s manželkou Hanou fakultu navštívili 30. června 1946 v podvečerních hodinách. Šlo o neoficiální ná-

Učitelův sbor očekává před budovou fakulty prezidentův přjezd. Druhý zleva ortoped J. Vavrda, dále pak psychiatr S. Krákora, chirurg J. Bedrna, internista J. Řehoř, patologický fyziolog R. Vávra, biofyzik J. Nussberger, internista P. Lukl, gynekolog J. Maršálek, hygienik V. Dvořák a anatomka L. Fučíková

Archiv Muzea východních Čech

vštěvu školy, nikoli města; vzácní hosté se v Hradci Králové zastavili během své větší oficiální cesty na čapkovské oslavy do Malých Svatoňovic.

Prezidentu Benešovi se dostalo před budovou fakulty bouřlivého přivítání, přítomny byly tisíce lidí včetně krojovaných členů Sokola, Orla, Junáka, Dělnické tělovýchovné jednoty a dalších. Prezidenta přivítala delegace v čele s ministrem zahraničního obchodu Hubertem Ripkou a děkanem fakulty prof. Františkem Smetánkou. Ten hostům přiblížil jak fakulta vznikla a mimo jiné vyjádřil vděčnost vojenské správě, díky jejíž ochotě bylo umožněno získat pro fakultu vhodnou budovu. Též podtrhl spolupráci s Okresním národním výborem, který dal k dispozici pro klinické účely moderně zařízenou nemocnici. Za profesorský sbor pozdravila hosty anatomka Libuše Fučíková.

Po projevu, který prezident přednesl před fakultou, se delegace přesunula do budovy fakulty, kde byly představeny laboratoře a posluchárny. Po prohlídce prezident vyšel ještě na balkon v 1. patře, aby pozdravil shromáždění před fakultou a slíbil, že do Hradce Králové opět brzy přijede.

Zástupy lidí před budovou fakulty Archiv Muzea východních Čech

Z prezidentova projevu, jehož část byly otištěna v dobových novinách, vybíráme tento citát: „Hradec Králové si již dříve vybojoval dobrou pověst města škol, města krajového průmyslu, centra průmyslu i zemědělství, centra inteligence. Tak Hradec Králové i ve školství představoval jistou harmonii zájmů i tendencí, podmíněných ostatně příkladnou místní samosprávou. ...Jestliže dnes nejen Praha, Brno a Bratislava, ale i jiná města dosáhla splnění svých přání a mohou hostit fakulty vysokého učení, je tím dána vědě možnost šíře a hloubky, jichž zájem národa vyžaduje. Ale již pouhá existence této fakulty je také důkazem té práce, kterou v nově osvobozeném státě jsme vykonali a konáme. I tato vaše fakulta je vlastně výrazem důsledného domyšlení a praktickou výslednicí zdravé a rozumné decentralizace práce vědecké, spočívající na ideji demokratisace veškerého našeho života veřejného.“

Seriál fotografií je dílem Viléma Petra (1901–1970), syna fotografa Františka Petra, který si na počátku minulého století zřídil fotografickou dílnu na Pražském předměstí

Prezident Beneš odchází z budovy fakulty v doprovodu děkana F. Smetánky
Archiv Muzea východních Čech

v Nádražní ulici. Vilém Petr se u otce vyučil a pomáhal dílnu vést. Během let 1933–1934 si vybudoval nový ateliér na tehdejší Legerově náměstí (dnes Bařkovo) a bývalý otcův podnik předal bratru Miroslavovi. Část fotografické pozůstalosti Viléma Petra získalo hradecké muzeum do svých sbírek.

Fotografie použité na výstavě jsou součástí sbírkového fondu Muzea východních Čech v Hradci Králové nazvaného „Stát“. Originály vystavených periodik jsou uloženy ve společenskovištní knihovně Muzea východních Čech.

(PhDr. Pavel Nečas, Ph.D., je odborným asistentem Ústavu jazyků LFUK HK; PhDr. Jaroslava Pospíšilová je odbornou pracovnící Historického oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové)

VÝSTAVA NA LÉKAŘSKÉ FAKULTĚ

Kresba M. Valešové – portrét Bedřicha Smetany

Březnovou výstavu připravila Lékařská fakulta UK ve spolupráci s Centrem péče o duševní zdraví, které sídlí na Pospíšilově ulici v Hradci Králové. Centrum je určeno pro všechny duševně nemocné lidi, kteří chtějí ak-

Encaustika R. Stehlíkové – Vlčí máky

tivně využít volný čas, rozvíjet své schopnosti a zároveň hledají přátelství a porozumění. Jeho činnost zahrnuje celou řadu různých aktivit – arteterapii, práci na PC, výuku angličtiny, ruční práce či vaření, samozřejmě jsou sportovní akce, vycházky, výlety a setkání s psychologem. V rámci těchto aktivit vznikla již řada výtvarných a jiných prací. Lékařská fakulta proto ráda umožnila uspořádání výstavy obrazů a kreseb dvou klientek Centra – Mileny Valešové a Renaty Stehlíkové. Milena Valešová se věnuje především kresbě; představila svoje krajinářské kresby i portréty slavných osobností. Renata Stehlíková pracuje technikou horkého vosku, tzv. encaustikou, která umožňuje vytvářet různé abstraktní fantazie, ale i reálné krajiny. I. Juranová

MEXIKO, MEXICO, SLUNEČNÍ ZEMĚ

*Pohled z Měsíční pyramidy na celý Teotihuacán. Poslední pohled lidí obětovaných bohům.
Po levé straně je vidět větší, ale v civilizaci Aztéků méně důležitá, Sluneční pyramida*

Na začátku letošního roku jsem byl pozván na hostující stáž na National Autonomous University of Mexico, abych zde pomohl zavést do praxe izolační a kultivační protokoly pro kmenové buňky zubní pulpy, které byly vypracovány v laboratoři tkáňových kultur Ústavu histologie a embryologie naší lékařské fakulty. S mexickým týmem profesora Gazariana z Oddělení molekulární biologie a biotechnologie byly již dříve zahájeny rozhovory o spolupráci v dalším výzkumu, především v oblasti aplikace kmenových buněk zubní pulpy v klinických studiích.

National Autonomous University of Mexico (UNAM) byla založena roku 1910 jako protiváha Royal and Pontifical University of Mexico, která byla spravována římskokatolickou církví. Roku 1920 jí byla přiznána autonomie, která jí zaručuje svobodu a nezávislost na vládě Spojených států mexických. Přes všechny výhody s sebou tato autonomie nese i rizika. Do univerzitního areálu nemají přístup žádné ozbrojené složky státu a UNAM má vlastní bezpečnostní službu. Naposledy v letech 1999–2000 byl celý univerzitní kampus obsazen stávkujícími studenty a provoz univerzity byl zcela ochromen. Vzhledem k tomu, že v areálu jsou i dvě velké nemocnice, které během stávky nebyly v provozu, musela po jednom roce váhání zasáhnout na příkaz prezidenta policie a stávku ukončit.

V současné době tvoří hlavní areál UNAM rozsáhlý komplex budov, parků a přírodní rezervace. V areálu je 40 fakult, kulturní centrum, několik muzeí a dvě nemocnice. UNAM je považována za nejvýznamnější univerzitu Střední a Jižní Ameriky a řadí se mezi největší univerzity v celé Americe. Jasně stanovená pravidla provozu (což se o zbytku silniční

dopravy v Mexiku rozhodně tvrdit nedá) a omezení vjezdu aut vytváří z tohoto areálu oázu klidu uprostřed přelidněného Mexico City.

Mexiko je zemí kontrastů, která hýří barvami a voní jako ovocný trh, avšak s příměsí strachu. Svoji pestrobarevností a temperamentem se podobá zemím Latinské Ameriky.

Spojené státy mexické stojí na bývalém území vyspělých indiánských civilizací, které po sobě zanechaly nejedno město opředené záhadami. Měsíční a Sluneční pyramidy Teotihuacánu jsou mystické blízkostí nebi a hroživé představou lidských obětí. Období nadvlády Španělů nad Mexikem je dobou vykořisťování a katolizace. V roce 1821 byla uznána nezávislost Mexika na Španělsku. Nepřehledných poměrů po válce o nezávislost využily Spojené státy americké. V tzv. mexicko-americké válce získaly rozsáhlá území na severu tehdejšího Mexika. Dnešní Mexiko je země zmítaná střety vlády a narkomafie. Spojené státy americké zavedly přísné kontroly lodí v Mexickém zálivu a tím znemožnily převoz drog z Kolumbie přes moře. Proto se Mexiko stalo pozemním tranzitem drog pašovaných z Jižní do Severní Ameriky.

Mexico City, největší metropole světa, připomíná za nočního přistání černý samet posetý milióny světél. Malé letiště, venku 20°C, policejní sirény, město rozsvícené jako ve dne a únava dopadající na člověka po jedenáctihodinovém letu. Vzhledem k relativnímu nočnímu klidu je průjezd městem poprvé a naposledy jednoduchý. Mexičané milují klaksony a dávají to patřičně znát. Nerespektují jízdní pruhy, obvykle vytvoří na třípruhové silnici o jednu až dvě řady více. Na každém kroku potkáváte obrněná policejní auta, armádu, strážce zákona v neprůstředných vestách ozbrojené samopaly, slyšíte

Socha TGM vévodí nejluxusnější třídě v Mexico City – Avenida Presidente Tomás Garrigue Masaryk

sirény. V této zemi je nebezpečné pohybovat se nejen mimo města, ale především v jejich okrajových částech.

Když projíždíte Mexico City, proudí v něm život jako v každém jiném městě. Mexičané jsou velmi milí lidé, přátelší a pohostinní. Mají rádi dobré jídlo, noční život a tequilu. Na ulicích potkáváte potomky indiánů, malinké ženy a o hlavu větší muže s kulatými obličejí, a potomky konquistadorů, vysoké postavy evropských rysů. První uctívají kult smrti; na každém kroku narazíte na vymalované skulptury lebek, skelety oblečené do šatů koloniálních střihů s klobouky, usměvavé sošky koster, woodoo obchůdky. Jistě nezapomenutelný musí být svátek mrtvých, kdy před domy staví pyramidy z květů afrikánů, na nichž hoří svíce, aby mrtví našli cestu domů. Hřbitovy ve světle tisíců svící jsou svědky rodinných večeří, tance a zpěvu. Druzí, potomci Španělů, milují koridu – sport, který je pro mnohé synonymem týraní, pro ně však je společenskou událostí a tanec matadorů uměleckým zážitkem.

Čas je v Mexiku pojmem relativním. Životní rytmus mexického lidu je pozvolný. Mañana, slovo, které symbolizuje pohodu, klid a jímž vyjadřují, že je na vše dost času a nic nespěchá tak, aby to narušilo jejich dnešní plán. Slovo, které neopomenou naučit každého cizince. Don't worry, be happy, chtělo by se říci. Nikdy nespěchají, a ač jejich pracovní den má 16 hodin, někdy nestráví práci ani třetinu tohoto času.

Rádi diskutují a ještě raději nad dobrým jídlem. Základem mexické kuchyně je vařené a pečené vepřové maso, kukuřičná mouka a chilli, chilli a chilli. Chilli mnoha podob, od jemně pálivého až po chilli, při kterém se málem udusíte, a co víc, pro samé slzy ještě den nevidíte. Maso nikdy nechucují, ani nekoření, protože veškerou chuť přebije červená nebo zelená chilli omáčka. Fazole, kukuřice, limetky, houby a smetana jsou oblíbené přílohy k chilli. Přestože na tržnicích uvidíte roztodivné druhy ovoce a zeleniny mnoha barev, velikostí a vůní, které sem denně dovážejí rolníci z venkova, není konzumace zeleniny a ovoce příliš běžná. Mexičané milují sladké a kandované ovoce, umí je zpracovat snad na sta způsobů. Proto za povšimnutí stojí místní „rychlá občerstvení“ s čerstvými ovocnými nápoji a pouliční obchůdky s ovocnými saláty a sladkostmi; pokud se ovšem nebojíte salmonelózy. To, že je tato nemoc v Mexiku běžná, dokladuje název jedné ulice táhnoucí se celým Mexico City, které místní familiárně přezdívací Salmonella street. Proto je nutné pít vodu pouze balenou a veškeré ovoce před konzumací oloupat.

Bohužel, celkový zážitek z této země kazí boj drogové mafie a vládních obranných složek, který otrásá celým Mexikem.

Antropologické muzeum Mexico City vystavuje nejceněnější exponáty aztécké a mayské kultury, včetně aztéckého kalendáře

V roce 2006 byl zvolen nejmladším prezidentem v historii Spojených států mexických Felipe Calderón, který vyhlásil nekompromisní válku narkomafii. Mexiko je zemí, ve které neexistuje vymahatelnost práva. Plat policistů je tak nízký, že o neúplatnosti nemůže být ani řeč, jednou pohřešovaní jsou navždy ztraceni. Nikdo neví, kolik obyvatel žije na území státu. Děti představují levnou pracovní sílu, neexistuje zde sociální systém. Pod hranicí chudoby a bez základního vzdělání žije 70 % lidí. Průměrný denní příjem je asi 75 Kč, na venkově ještě méně. Život pod ochranou mafie je snadná a mnohdy i jediná cesta z neúprosné bída. Proto je těžké, ne-li nemožné, mafii v Mexiku porazit. Na severu země u hranice se Spojenými státy americkými bojují klany o nadvládu nad drogovým obchodem; státní policie ani armáda nedokáže tyto oblasti udržet v klidu a míru.

Mexiko zůstane v mé paměti neopakovatelným zážitkem. Sluneční země, jak Mexiko nazývali Aztékové, je dnes těžce zkoušena a rozhodně není klidným rájem na zemi, přesto je krásná, barevná a srdečná.

MUDr. Jakub Suchánek, Ph.D.
Stomatologická klinika

Letos již podesáté vydala *Psychiatrická klinika* sborník vybraných esejů, které studenti naší lékařské fakulty předkládali v letním semestru 3. ročníku k získání zápočtu z Lékařské psychologie.

V předmluvě k tomuto sborníku píše přednosta kliniky prof. Jan Libiger mimo jiné:

„Některé eseje nabízejí informace o zážitcích během odborné praxe studentů, jiné úvahu o tématu, které studenty během přípravy na Lékařskou psychologii zaujalo a další jsou obecným zamyšlením, kterým se studenti vyrovnávají s rozdíly mezi očekáváním a skutečností v průběhu prvních let studia. Přibývá prací, které jsou jakousi úvahou nad výběrem oboru studia. Vyjadřují myšlenky, které provázejí nejistotu spojenou s uvědomováním nároků a zodpovědnosti při studiu medicíny.

Doufáme, že četba vybraných esejů bude povzbuzením pro studenty také v další dekádě výuky Lékařské psychologie a humanitních předmětů na lékařské fakultě a poskytne nám i studentům opěrný bod pro docenění problémů spojených s komunikací, etikou a psychologií v medicíně.“

Z celkem 21 publikovaných esejí jsme vybrali jednu, která nás obzvlášť zaujala.

No, tak se alespoň svezu sanitkou. Dneska poprvé. Ne že bych z toho byla zrovna nadšená. Vždyť mi přeci nic není, jen se mi trochu točí hlava. Dobře, a ještě za krkem by mě mohlo přestat bolet. Ale to určitě za chvíli přejde. Takhle otravovat doktory, v pátek večer, to budou mít radost. Je tu hrozná zima, nechápu, proč mi s sebou nemohli nechat alespoň bundu. Ale třeba je na to nějaký předpis, kdo ví? To je jedno, jen ať už jsme v nemocnici, řeknou, že mi nic není a já můžu jet domů.

Konečně jsme na místě. Na lehátku mě vezou do budovy. Jedeme dlouhou chodbou. Je to zvláštní pocit, pohybovat se vleže. Vůbec nevím, kde jsme. Vidím jen spousty světel, míhají se mi nad hlavou, občas projedeme nějakými dveřmi, sem tam někam odbočíme. Jako v bludišti. Zdá se mi, že jedeme celou věčnost.

Tohle bude asi ordinace. „Dobry večer, tak co se vám stalo?“ ptá se pan doktor. Snažím se vypovědět všechny

okolnosti úrazu, ale moc mi to nejde. Vlastně si nemůžu vzpomenout, jak jsem se přesně ocitla na zemi. To je zvláštní, znamená to něco? „A kde přesně vás to bolí?“ „Aha. No nic, vezměte ji na rentgen.“ Zase ta dlouhá chodba, kde člověk vidí jen světla, jedna od-

Jaké je být pacientem

Lenka Volfová

bočka, druhá, vyšetření a zase cesta zpátky. Pořád je mi hrozná zima, ale mám strach si stěžovat. Vždyť tady jen zdržuju, alespoň se všichni tak tváří.

Opět jsme v ordinaci, teď už tu jsou lékaři dva. Chvilí si prohlížejí můj snímek a něco si spolu povídají. „Ještě vás pošleme na neurochirurgii,“ prohlásí na konec. „Tak dobře,“ odpovím smutně.

Absolvuji ještě jednou (snad už naposledy) cestu tou dlouhou chodbou, potom chvíli jedeme sanitkou, zase další budova, další chodba, další ordinace, další doktor. Ale tenhle se alespoň usmívá. A snad jako jediný z těch všech lidí mluví přímo se mnou. Hned se cítím líp. Zopakuji mu to, co jsem povídala doktorovi před ním a ještě mu zodpovím pár dalších otázek. Také si chvíli prohlíží můj snímek. Nakonec mi vysvětlí, co se mu na něm nelíbí. „Ale zlomené to asi nemáte. Zítra vás ještě pošleme na CT, a když bude vše v pořádku, pustíme vás ještě před obědem domů, dobře?“ Zmateně přikývnu. To tu budu muset zůstat celou noc?

Odvezou mě do pokoje, kde již leží jedna paní. Třetí postel je prázdná. Bez ohledu na to, že by paní třeba mohla spát (už bude kolem půlnoci), rozsvítí a začnou mi pomáhat do postele. Ani se nesnaží mluvit potichu, mám pocit, že takhle snad vzbudí celé oddělení. Cítím se hrozně, že je to kvůli mně. Nakonec mi pomohou svléci si tepláky a tričko a obléknou mi nemocniční noční košili. Se slovy „tak dobrou noc“ odejdou a nechají mě napospas té tmě.

Ležím na posteli a přemýšlím, jak jsem se sem vlastně dostala. V jednu chvíli jsem stála, cvičili jsme, a najednou ležím na zemi a kolem mě stojí spousta lidí. A pak ležím v sanitce, a celý ten kolotoč tady...Hrozně mě bolí za krkem, čím dál tím víc. Jsem strašně unavená, chce se mi spát, ale nemůžu najít způsob, jak si správně lehnout. Ten límec na krku tomu taky

moc nepřidá, už asi vím, jak se cítí želva v krunýři. Nakonec se rozhodnu prozkoumat, kde tu mají záchody. Pomalu se posadím na posteli. Točí se mi hlava, takže musím chvíli sedět, než si troufnu vstát. Pomalu vyjdu z pokoje, musím se opírat o zeď, ale jsem šťastná, že můžu chodit. Asi v půli cesty ale ze dveří vyjde sestřička a křičí na mě: „No to snad nemyslíte vážně, jste normální, s otřesem mozku sama chodit, víte vůbec, jaký bych měla průšvih, kdybyste tu upadla? To si neumíte zazvonit?“ Nevím, co jsem provedla tak strašného. Vůbec netuším, že mám otřes mozku, o tom, že nesmím sama chodit mi taky nikdo nic neřikal, a jak mám vědět, že tu mají nějaký zvonek? Sestřičku ale nic z toho pravděpodobně nezajímá, takže mě naštavaně odvede na záchod a zpátky do pokoje. „Jestli budete ještě něco potřebovat, tak tady zazvoňte, a opovažte se ještě někam chodit sama, je vám to jasné?“ Vysloužím si ještě jeden rozzlobený pohled. Sama sebe ujišťuji, že dnes v noci určitě nic potřebovat nebudu.

Stále ale nemůžu spát. Neustále se převaluji z jedné strany na druhou a hledám pozici, ve které by mě alespoň částečně přestala bolet páteř. Moje nová spolubydlící také nespí. „Bolí vás to hodně? Já jsem dnes po operaci, takže taky nemůžu bolestí spát. Zavolám sestru, aby nám oběma dala nějaké prášky proti bolesti.“ I přesto, že nemám nejmenší zájem na tom sestru znovu vidět, souhlasím. Za okamžik sestra opravdu přijde, oběma nám podá skleničku s čajem a prášek. A ačkoli mám vůči chování sestry určité výhrady, jedno se jí musí přiznat – prášek během chvíle zabral a já jsem konečně usnula.

Brzy ráno mě probudí další sestra. Chvilí mi trvá, než si uvědomím, kde to jsem. Aha, jasně, v nemocnici. Rychle se podívám na hodiny. Spala jsem sotva pět hodin. Strašně mě bolí hlava a cítím snad každý sval v těle. Sestra mi podává teploměr. Naprosto nechápu, proč bych si měla měřit teplotu, když nejsem nemocná, ale poslušně a bez dotazů беру teploměr. Samozřejmě, teplotu nemám. Ještě odmítám další prášky proti bolesti. Vždyť mám jít za chvíli domů a nechci, aby měl doktor jakýkoli důvod myslet si, že nemůžu.

Další hodinu se nic neděje. Když už poněkolkáté začínám přemýšlet, proč nás jen budili tak brzy, přichází sestřička se snídaní. „Pro tebe ale nic nemám,

ty jsi přijela až večer, že? Ale neboj se, něco seženu,“ povídá s usměvem a hned odchází pryč. Ani nestihnu říct, že na jídlo nemám ani pomyslení. Za chvíli se vrací se dvěma rohlíky a nějakou křenovou pomazánkou. Přestože se mi při pohledu na jídlo zvedá žaludek, donutím se sníst aspoň půl rohlíku, aby to té hodné sestřičce nebylo líto. Na křenovou pomazánku se ani nepodívám, nechápu, jak někdo může něco takového vůbec sníst. Po jídle mi poskytnou kartáček na zuby a nechají mi si částečně opláchnout obličej. Je zvláštní, jak je člověk strašně nešikovný, když nemůže pohnout hlavou. Všichni mi chtějí pomáhat, ale o to víc si připadám neschopná. Alespoň se můžu po chodbě sama projít. Veškeré mé oblečení mi někam uklidili, takže mám jen nemocniční košili, do které bych se vešla minimálně dvakrát, a protože nemám ani boty, chodím bosa. A ještě k tomu ten límec na krku. Nechápu, proč jsem tady a nevím, co se bude dít dál.

Musím vypadat opravdu zoufale, alespoň podle soucitných pohledů ostat-

ních pacientů. Přitom mi na rozdíl od ostatních skoro nic není, nebo ne? Už si nejsem jistá vůbec ničím. Kdy už konečně přijde ten doktor a pustí mě domů?

Chvíli před obědem mě konečně odvedou na vyšetření. Samo o sobě trvá jenom chvíličku, ale další hodinu čekám na doktora. Asi aby mi vynahradili to čekání, přijdou rovnou tři najednou. Asi nemají moc času, takže se ani nepředstaví, narychlo mě vyšetří, dostanu nový límec a jen tak mezi řečí mi oznámí, že zlomené to není. Aspoň že tak. Na moji otázku, zda tedy mohu odejít, ale odpoví jasné ne. Tváří se přitom, jako bych se asi zbláznila. Nakonec ale dodá, že mě snad pustí zítra.

Už tu ležím čtvrtý den, viděla jsem snad deset doktorů, ani jednoho dvakrát. Přemýšlím, kolik lékařů asi toto oddělení může mít. Žádný z nich se mi nepředstavil, natož aby se mnou třeba prohodil pár slov. Nebo mi alespoň řekl, proč tu jsem. Neustále „já vám sem pak někoho pošlu, on vám to vysvětlí“ mě už opravdu nebaví. Alespoň sestřičky jsou tu milé. I když, mohly by mě pře-

stat litovat. Při každém jejich pohledu si připadám víc nemocná, než vlastně jsem. Nebo snad vědí víc než já? Jsem z toho všeho strašně zmatená. Dnes by ale snad měl přijít ten doktor, který mě přijímal. Doufám, že mi konečně něco řekne. A taky, už se opravdu těším domů...

Tímto příběhem jsem chtěla poukázat na problémy komunikace a vůbec celkového přístupu k pacientovi v praxi – tj. z pohledu pacienta. Přestože se této problematice věnuje jistě mnohem více času než dříve, někteří lékaři a ostatní zdravotničtí pracovníci stále nechtějí uznat důležitost komunikace a celkově „lidského“ přístupu k pacientovi. Vždyť mnohdy jen úsměv a pár minut času stráveného s pacientem „navíc“ dokáže strašně moc. Myslím, že toto by si měl každý lékař uvědomit. Představit si, jak se asi cítí nemocný člověk – zmateně, bezmocně, sám...A opravdu bychom chtěli, až se jednou v této roli ocitneme, aby se k nám někdo choval jen jako ke stroji, který právě potřebuje opravit?

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Senátní „přílepy“

Byl projednáván návrh zákona o regulaci reklamy. Někteří senátoři navrhovali „přílepit“ k tomuto návrhu nesouvisející problematiku. Tento postup nejen obchází zákonné projednání (Ústavní soud to později zakázal), ale i nesmírně komplikuje občanům orientaci v našem právním pořádku. Pan senátor MUDr. Jaroslav Mittlener (mimořadně absolvent naší LF) proti tomuto nešvaru protestoval slovy, „že třeba v zákoně o pohřebnictví je novela trestního zákona, byť to v některých případech spolu vzdáleně souvisí. Alespoň co se týče následků“.

Uzavření kruhu v partnerských vztazích

Při projednávání návrhu zákona o registrovaném partnerství bylo v jednacím sále hodně živo. Slovo si vzal také pan senátor Jaroslav Kubera a pravit: Jak často čteme v Blesku, tak je veřejně známo, že homo i heterosexuální páry své partnery často mění. Uvedou třeba, že tohle poslední dítě je s úplně někým jiným. Ale takový je svět, ono to skončí tak, že až je všechny vystřídají, tak se vrátí k tomu prvnímu. To je cílový stav, aby až každý s každým, tak se zase vrátí tam, odkud vyšel.

Značný šum a hluk v jednacím sále

Řídící schůze, místopředseda Senátu Jiří Liška se snažil vynutit v jednacím sále klid slovy: Promiňte, pane poslanče. Myslím, že kolegové se tady snaží pro vás vytvořit domácí prostředí, abyste měl pocit, že jste v Poslanecké sněmovně. (Smích.) Ale myslím si, že bychom se přece jenom mohli ztišit. Poslanec Jaromír Tálíř reagoval slovy: Děkuji vám, pane místopředsedo. Já jsem na takové prostředí naprosto adaptovaný, takže mi to nečiní nejmenší problém.

Ilustrace Michael Marčák

Na schůzích Senátu PČR vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

Začátek letošního roku patřil v Galerii Na Hradě textilním výtvarníkům – manželům Radce a Vlastimilu Vodákovým, kteří zde vystavovali svoje tapiserie a prostorové objekty.

Manželé Vodákoví jsou absolventy ateliéru textilního výtvarnictví Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze, oba se řadu let kromě vlastní výtvarné práce věnovali také pedagogické činnosti. Vlastimil Vodák působil nejprve v ateliéru textilního umění na VŠUP v Praze, později vedl jako ředitel Střední uměleckou školu textilních řemesel, v současnosti vyučuje na Katedře textilní tvorby, která je součástí Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Radka Vodáková vedla v letech 1995–2007 obor textilní hračka na Střední umělecké škole textilních řemesel v Praze.

Na výstavě byly k vidění jednak rozměrné prostorové objekty z drátů, které jsou společným dílem obou manželů. Tyto objekty vykazují strukturu tkanin a jsou doplněny přízí nebo jiným textilním materiálem. Radka Vodáková ze své vlastní tvorby prezentovala rozměrné textilní aplikace a menší trojrozměrné objekty – hračky a didaktické a terapeutické pomůcky. Všechny její práce jsou do nejmenších detailů precizně zpracované a jejich nedílnou součástí je promyšlená kombinace barev a materiálů. Kolekci vystavených prací doplňovaly ještě rozměrné tapiserie Vlastimila Vodáka. Inspiraci pro ně autor hledá v přírodě i ve společnosti, experimentuje s materiálem, barevností útku i osnovy a využívá i další textilní techniky, např. výšivku.

Svoji výstavu ukončili manželé Vodákoví zajímavou besedou. Mluvilo se o jejich dalších projektech, které není možné ve výstavní síni nijak zachytit. Jedná se například o jejich práci pro Nadaci umění pro zdraví. Tato nadace vznikla v roce 1991; jejím cílem je ve spolupráci s výtvarníky, stu-

denty uměleckých škol a zdravotníky zlepšit prostředí našich zdravotnických a sociálních zařízení, především pak dětských oddělení. Zpříjemňují tak prostředí nejen pacientům, ale i lékařům. Manželé Vodákoví vytvářeli například výzdobu dětské části Psychiatrické léčebny v Bohnicích, Dětské polikliniky a Centra zrakových vad FN Motol, v Thomayerově nemocnici pracovali pro Klinikou dětské chirurgie a traumatologie a další. Pro tato zdravotnická zařízení většinou připravovali výzdobu vstupních prostor, čekáren nebo pokojů pro pacienty, vyráběli originální paravány, okení rolety, zařizovali i hernu pro děti a v některých případech se podíleli na výrobě terapeutických pomůcek. Radka Vodáková zdůraznila, že v každé své práci uplatňuje základní motto: „Vždy musí zůstat cosi skrytého, nedo-

řečeného, nezodpovězeného, jedině tak lze podpořit rozvoj fantazie a zvědavosti nejen u dětí.“

Manželé Vodákoví na besedě představili také práce studentů Střední umělecké školy textilních řemesel, které vznikly pod jejich vedením. V oboru textilní hračka vchovala Radka Vodáková během 12 let celkem tři ročníky maturantů. Hračku museli studenti uchopit a zpracovat jako dětský svět komplexně, takže v rámci výuky připravovali nejen jednotlivé drobné hračky, ale také nejrůznější dětské doplňky, karnevalové kostýmy, věci do interiéru, různé hry nebo prolézačky. Základní důraz byl při výuce kladen na perfektní zvládnutí řemesla a skvělou kvalitu, která nepostrádá kreativní přístup. To všechno je i základní charakteristikou práce manželů Radky a Vlastimila Vodákových.

Iveta Juranová

Manželé Vodákoví na besedě v Galerii Na Hradě

Podobenství těla

Maria Gabánková se svojí variací Bruegelova obrazu Podobenství o slepých

Jak fungujeme? Co se skrývá pod naším uhlazeným povrchem? Kam vlastně jdeme? Kdo nás na této pouti vede? A potřebujeme průvodce? Pokud ano, kdo by jím měl být? Takové otázky si ve svých dílech klade Maria Gabánková, autorka květnové výstavy v Galerii Na Hradě nazvané Podobenství těla.

Maria Gabánková se narodila v bývalém Československu, dnes žije v Kanadě, kde studovala na uměleckých školách. Působí jako pedagog na Ontario College of Art and Design v Torontu, kde učí figurální kresbu, malbu a portrétní tvorbu; spolupracuje také s médií, především s televizí a filmem. Existovalo tedy hned několik důvodů, proč zástitu nad královéhradeckou výstavou převzala kanadská velvyslankyně v České republice paní Valerie Raymond.

Výstavu Podobenství těla v Galerii Na Hradě tvořily tři vzájemně související části. První byla věnována portrétům; jednalo se o dva muže a dvě ženy, jejichž obrazy jsou precizní a zároveň jakoby nedokončené. Představují ono uhlazené, kterým se všichni prezentujeme navenek. Portréty vytvářely kontrast k druhé části vystavených prací, které vznikly na základě studia voskových anatomických modelů z muzejní sbírky La Specola ve Florencii. Autorka tady zkoumá a odhaluje to, co se skrývá pod povrchem, hledá tajemství fungování organismu. Mění se barevnost prací, do obrazů vstupuje deformace, různé průřezy, kterými nahlížíme do jed-

notlivých částí organismu. Zvláštním doplňkem této části výstavy jsou také dva obrazy se zvířecími objekty. Maria Gabánková se snaží zdůraznit, že hmota, ze které se skládáme my i zvířata, se vlastně nijak neliší.

V třetím díle expozice autorka opouští rovinu fyzické podstaty člověka a ponořuje se ve svém hledání do filozofických a existenciálních úvah. Reaguje na společenskou situaci. Skutečně víme kam jdeme? Tváříme se, že vše je jasné a že víme kam směřujeme, přesto se vždy objeví něco, co nás překvapí, zaskočí. Základní inspirací tady byl citát Matoušova evangelia (15, 14): „A když vede slepý slepého, oba spadnou do jámy.“ Stejný citát o více než pět století dříve zpracoval P. Bruegel ve svém Podobenství o slepých, které je ztělesněním nejistoty, lidského tápání, slepoty světa a lidského osudu. Maria Gabánková zjevně souhlasí s Bruegelovým úhlem pohledu a zcela prostým způsobem jej dokázala aktualizovat.

Vypůjčila si tři Bruegelovy slepce, které přesunula do nových souvislostí, do dialogu se současností. Pátrá, jak se budou proměňovat, jestli se vůbec nějak lišíme od těchto slepců. Sleduje, jak se mění dnešní politici, když je umístíme vedle těch nejnuznějších. Je zřejmé, že nikdo na tom není lépe, že na své pouti jsme všichni slepí. Tento ústřední obraz byl v expozici zcela nepřehlédnutelný, ať už množstvím ztvárněných postav, způsobem zpracování, rudou barvou pozadí, ale především svojí myšlenkou. V dalších rozměrných figurálních kompozicích, tentokrát již na bílém pozadí, se M. Gabánková věnovala i několika dalším citátům evangelia. Hledá naději, kterou můžeme získat jedině tehdy, když odložíme veškerou přetvářku.

Vernisáže výstavy se zúčastnila obchodní atašé Suzanne Drisdelle-Guven coby zástupkyně Kanadského velvyslanectví v České republice; za lékařskou fakultu výstavu uvedl děkan fakulty prof. Miroslav Červinka a jako soukromý host a přítel autorky přijel na vernisáž také ministr vnitra ČR Jan Kubice.

Iveta Juranová

Děkan fakulty prof. Červinka v rozhovoru se vzácnou návštěvou – ministrem vnitra J. Kubicem

Studie podle slepců P. Bruegela

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELI (9)

Z archivu M. Vostatka

MAJOR ZDRAVOTNICTVA MIROSLAV NOVÁK

Není dnes již příliš známo, že Československá exilová vláda v Londýně mj. zajistila už ve válečném období tisk nových bankovek a poštovních známek pro osvobozené Československo. Pro filatelisty je to známé londýnské vydání 16 známek s námětem osmi padlých či zemřelých čs. vojáků. Jednalo se o škt. P. Řídkého, npor. O. Jaroše, npor. S. Zimpricha, npor. J. Krále, rtm. J. Gabčíka, škt. A. Vašátka, svob. F. Adámka a mjr. MUDr. M. Nováka.

Každý voják byl námětem na dvou známkách. Po přepravě z Anglie do vlasti začaly známky platit od 18. srpna 1945.

Major MUDr. Miroslav Novák je zobrazen na známkách hodnoty 10 hal. a 1,50 Kč. Narodil se 5. května 1906 v Litomyšli. V letech 1925–1931 vystudoval lékařskou fakultu Karlovy univerzity v Praze.

Nejprve působil jako sekundář na chirurgickém oddělení v kladenské nemocnici. V roce 1933 byl povýšen na poručíka zdravotní služby. Posléze přešel do Prahy na chirurgické a ortopedické oddělení dětské nemocnice. V roce 1937 dosáhl hodnosti nadporučíka a byl přeložen do skupiny důstojníků zdravotní služby. Jako kapitán působil na krčním, nosním

a ušním oddělení posádkové nemocnice na Hradčanech. Za zářijové mobilizace 1938 byl velitelem 18. zdravotní roty.

Z vojenské služby byl dr. Novák propuštěn k 1. květnu 1939. Jeho válečná pouť zanedlouho počala v Bělehradě, kde se přihlásil do čs. zahraniční armády ve Francii. Odveden byl v Marseille a 15. května 1940 byl již ve výcvikovém táboře v Agde jako šéflékař dělostřeleckého pluku a později jako velitel divizního obvažiště.

Válečné události však nabraly na dramatickosti a útěk z Francie byl otázkou života a smrti. Do Anglie připlul na lodi Mohamed Ali el Kebir 7. července 1940. Působil u RAF (Královské letectvo) v Honningtonu, nejdříve v hodnosti F/Lt (poručík) a posléze jako štábní kapitán. Od 30. září 1942 sloužil ve funkci šéflékaře na čs. ministerstvu národní obrany v Londýně.

Dne 7. ledna 1944 došlo v Londýně k tragické dopravní nehodě, jejíž obětí se stal dr. Novák. Při čelním nárazu se na automobilu odlomila část kovové obruby předního skla. Ta mu vnikla do hlavy a způsobila smrtelné zranění. Pohřeb se konal 13. ledna 1944.

Posmrtně byl MUDr. Miroslav Novák povýšen na majora zdravotní služby a vyznamenán čs. vojenskou medailí za zásluhy I. stupně.

20. JARNÍ KONCERT NA LF – GENTLEMEN SINGERS

Foto I. Šulcová

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Špitál Křížovníků s červenou hvězdou

Letos vzpomínáme 800. výročí narození Anežky České, dcery krále Přemysla Otakara I. a jeho druhé manželky Konstancie Uherské (viz pozn.). Již v útlém věku byla zasnoubena synovi císaře Fridricha II. – Jindřichovi VII. a aby se jí dostalo vychování a vzdělání, odpovídajícímu budoucímu postavení císařovny, žila do dospělosti na dvoře rakouského vévody Leopolda. Když ale mělo v r. 1225 dojít ke sňatku, byla v důsledku intrik rakouské strany jako nevěsta odmítnuta a poslána zpět do Čech. Její pohanění vyvolalo u krále Otakara hněv, který vyústil ve vojenský vpád do Rakouska a následné plenění a vypalování.

Když naděje, že se k Anežce Jindřich VII. navrátí, vyprchala (odmítla nabídku na svaatební jednání s Jindřichem III. Anglickým), zklamaná volila život v klášteře, kde se plně věnovala činnosti náboženské a dobročinné. Hlásila se ke křesťanským ctnostem a ideálům evangelia a vyznávala hluboký až mystický náboženský cit, pěstovala kult pokory a službu boží (foto 1).

Jako abatyše založila za podpory královského bratra Václava (měl k sestře silné citové pouto, říká: „Dávám jí v lásce přednost přede všemi jinými lidmi“) r. 1233 špitální bratrstvo, působící Na Františku (dnes Anežský klášter), které se ve své době stalo útočištěm vznešených žen, v těsném sousedství minoritského špitálu pro chudé nemocné. R. 1234 založila řád ženský – klarisek, sídlící Na Poříčí, u kostela sv. Petra v komendě, koupené od řádu německých rytířů.

Z původního špitálního bratrstva se ustavil v r. 1237 původně český, samostatný duchovní řád. V r. 1238 se Anežka zřekla úřadu abatyše a nadále užívala titul „starší sestra“. R. 1249, v době hrozícího rozvratu království, se u ní jako u Přemyslovny projevila prozíravost a smysl pro odpovědnost k zachování dynastie; zasloužila se o usmíření krále Václava se vzbouřeným synem královcem Přemyslem (markrabětem moravským). Urovnání nepřátelství se konalo v klášteře Na Františku, kde Anežka krále Václava slavnostně uvítala. Bratři nové řehole položili 21. května 1252 základní kámen k novému špitálu u Kamenného mostu. K této příležitosti papež Inocent IV. vyslal do Prahy poselstvo, přinášející významné ostatky svatých. Téhož roku špitální bratrstvo sv. Františka dostalo znamení červeného kříže s šesticípou hvězdou na černém poli, které bylo r. 1256 papežem potvrzeno. Řád Křížovníků s červenou hvězdou obdržel nové, nejstarší stanovy, v nichž se zřekl dosavadních služeb sester, které do té doby společně s bratry pečovaly o nemocné. Anežka Česká zemřela ve vysokém věku r. 1282 v klášterním ústraní jako tichý svědek vlády Přemyslovců. Její činnost byla cílevědomá a neobyčejně rozsáhlá, misie řádu se šířila do dalších měst, i za hranice království, zejména do Slezska.

R. 1249, v době hrozícího rozvratu království, se u ní jako u Přemyslovny projevila prozíravost a smysl pro odpovědnost k zachování dynastie; zasloužila se o usmíření krále Václava se vzbouřeným synem královcem Přemyslem (markrabětem moravským). Urovnání nepřátelství se konalo v klášteře Na Františku, kde Anežka krále Václava slavnostně uvítala. Bratři nové řehole položili 21. května 1252 základní kámen k novému špitálu u Kamenného mostu. K této příležitosti papež Inocent IV. vyslal do Prahy poselstvo, přinášející významné ostatky svatých. Téhož roku špitální bratrstvo sv. Františka dostalo znamení červeného kříže s šesticípou hvězdou na černém poli, které bylo r. 1256 papežem potvrzeno. Řád Křížovníků s červenou hvězdou obdržel nové, nejstarší stanovy, v nichž se zřekl dosavadních služeb sester, které do té doby společně s bratry pečovaly o nemocné. Anežka Česká zemřela ve vysokém věku r. 1282 v klášterním ústraní jako tichý svědek vlády Přemyslovců. Její činnost byla cílevědomá a neobyčejně rozsáhlá, misie řádu se šířila do dalších měst, i za hranice království, zejména do Slezska.

Budovy špitálu u Kamenného mostu byly přizděny k oblouku Juditina mostu (ve sklepení lze vidět jeho oblouky). Velký požár (1378) celý areál zničil, ale vzápětí byl postaven nový kostel, další budovy a špitál, stojící na základech Juditina mostu (ve sklepení zůstala zachována kaple) (foto 2). Švédové r. 1648 špitál bombardováním opět těžce poškodili, ale byl znovu opravován a v 19. stol. překlenujícím mlýnského ramene násypem došlo ke snížení úrovně podlaží špitálních místností. Zůstal zachován vstup, ústřední chodba s vchody do místností nemocných a špitální pokoje s výhledem na Vltavu a Karlův most (foto 3).

Celý prostor bývalého špitálu je v současnosti využíván k výstavám z dějin Karlova mostu.

Historie řádu je poznamenána neustálým bojem o přežití. Během osvícenských reforem Josefa II. o vlásek unikl zrušení, r. 1832 řád založil první dětskou opatrovnu v Čechách a počátkem 20. stol. se řádoví bratři soustředili spíše na duchovní správu. V době protektorátu byla budova obsazena gestapem a v padesátých letech komunisté likvidovali všechny mužské kláštery. Činnost řádu v té době zůstala zachována ve Vídni; až po pádu komunismu mohla být jeho činnost v Čechách v plné míře obnovena.

J. Smit

Pozn: Datum narození Anežky České je nejisté. Dnes se uvádí rok 1211, Palacký ale 1208, jiné prameny 1205 a jako nejstarší datum dokonce 1203. Pokud se narodila r. 1211, mělo by ke sňatku dojít v jejích 14 letech a abatyší se měla stát přibližně ve 20 letech. Obojí se zdá být nepravděpodobné.

ZEMĚ LIDÍ OBJEKTIVEM JANA SMITA

ANTICKÁ MĚSTA TERMÉSSOS A ASPENDOS

Opouštíme starověké lázně a město Hierápolis a cestujeme jižním směrem vyprahlými pláněmi Frýgie, kde táboří polodivocí nomádi u vyschlých jezer se svými velbloudy a domácími zvířectvem (foto 1). V dálce se na horizontu začíná rýsovat temné pohorí Tauru, na jehož vrcholcích se místy ještě drží sníh (foto 2). Projíždíme skalnatými soutěskami horských velikánů (foto 3), když se před námi objevuje antické město Terméssos. Bylo vybudováno ve výšce 1 000 m počátkem 4. stol. př. Kr. zaníceným budovatelem nových měst Maussólem, který záměrně sestěhovával obyvatelstvo z okolního území k nucené asimilaci. Město chránilo hranice Kárie s Pysílií, Lýkií a Pamfýlií, což napovídá výklad jeho názvu „ochránce hranice“ nebo „hraniční znamení“. Z jedné strany je chráněné hlubokou propastí a z druhé hradbami a mocnými horskými štíty. Voda byla přiváděna z horského masivu nad městem (foto 4 – Tahtali 2 500 m) do několika hlubokých cisteren, vytesaných do skály. Je zde divadlo pro 4 000 diváků (foto 5), Apollónova věštitrna s chrámem a městské budovy. V době největšího rozkvětu mohlo mít přes 15 000 obyvatel. Při tažení Makedónců do Persie r. 334 př. Kr. se Alexandr Veliký dobývání města vzdal pro jeho nedostupnost a obtížnost přístupu. Zůstalo jedním z mála měst, které bylo ušetřeno jeho dobytelských výbojů. Obýváno bylo do 7. stol. n. l., kdy je obyvatelstvo opustilo pro jeho nehostinnost.

Cesta nás vede dále na jih zvlněnou krajinou, k břehům Středozemního moře. Nížina, ve starověku zvaná Pamfýlie (pan – vše, fylé – kmen), byla osídlena v 7. stol. př. Kr. Argejci, Messénci a Peršaný. Středem této úrodné krajiny protéká

řeka Eurymédos, ve starověku splavná, tvořící ve vnitrozemí důležitý říční přístav. Pro svou neobyčejně výhodnou polohu byla hustě obydlená a brzy zde vzniklo vyhledávané město Aspendos. Prosperující obchod s olejem, zeleninou a solí přinesl bohatství, město razilo vlastní mince, staví akropol, agoru, nymfaion, búleterion a více než 30 km dlouhý akvadukt, zásobující město ze vzdálených hor vodou. Nejproslulejší a jedinou zachovalou stavbou města zůstalo divadlo z 2. stol. př. Kr., postavené arch. Zenonem (foto 6). Stavba je provedena z kvalitních vápencových kvádrů a může pojmut přes 20 000 diváků. Při divadelních představeních mohlo být hlediště zastřešeno rákosovou střechou, chránící diváky před slunečním žářem. Díky své impozantní akustice a zachovalé stavbě se zde v současnosti pořádají koncerty, divadelní hry a starořecká dramata. Je to největší antické divadlo v Turecku, které v nás vyvolalo nezapomenutelný dojem.

Pro své bohatství se o nadvládu města vedly líté boje. Krvává bitva o Aspendos se odehrála v r. 470 př. Kr., kdy aténský strateg Kimón zcela zničil v přístavu Xerxovo loďstvo, na souši pečotou a navždy tak toto území zbavil nadvlády Peršanů. V r. 333 př. Kr. bylo okupováno Alexandrem Velikým při jeho tažení na východ. Před vypálením se vykoupilo 50 talenty zlata (1 310 kg) a 4 000 koní. Alexandrovi diodochové mezi sebou soupeřili o nadvládu nad tímto územím, které se nakonec stalo součástí pergamské říše. Po bitvě u mýtické hory Sipyly (severně od Smyrny) v r. 190 př. Kr. mezi řeckými hoplity a římskou legií byla Pamfýlie připojena k provincii Asie.

Z výstavného města po nájazdu Arabů a Seldžuků v 7. stol. zbyly jen ruiny, které se staly v posledních desetiletích vyhledávaným nalezištěm archeologů. Jižně od přístavu byl přes řeku ve starověku postaven vysoký most, spojující břehy Eurymédu, pod kterým mohly podplouvat lodě. Řeka se během let ale zanášela pískem, přestala sloužit jako spojnice mezi vnitrozemím a mořem, význam města proto upadal, až bylo zcela opuštěno.

Poslední zastavení naší cesty je ve starověkém přístavu Side. Po prohlídce pokračujeme pobřežní silnicí na západ. Navštívíme antické přístavy Phaselis, Olympos, můjme ruiny nesčetných helénských osídlení, dnes obývaných nomády. Končíme v Telmésu, podle mytologie Apollónově rodišti. Stával zde chrám se slavnou věštírnou a posvátným pramenem, zasvěceným Vládci života a smrti, Múz a věštby. Zdejší skalní nekropolis byla Řeky vyhledávána jako místo posledního spočinutí na cestě do Podsvětí.

Cesta, kterou jsme nastoupili, je plná krásy, harmonie, poezie a nemá konce. Přáli bychom si ještě poznat a navštívit další přírodní a archeologické klenoty Velkého Řeka, kterých je nezměrné množství.

J. Smit

2

4

5

6

Pavel Matuška: Hodina anatomie doktora Tulpa II

Pavel Matuška: Napoleon na Svaté Heleně